

Бондар Є.В.,
студентка 5 курсу,
10 групи, Інституту прокуратури
та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ПРИЧИНИ ЗЛОЧИННОСТІ ТА ЇЇ ЗАПОБІГАННЯ В МІСЦЯХ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Ключові слова: причини злочинності, запобігання, детермінація.

Keywords: causes of crime, prevention, determination.

Анотація: Розглянуто основні причини злочинності в місцях позбавлення волі; досліджено основний напрям протидії злочинності.

Abstract: The main causes of crime in places of deprivation of liberty are considered; the main direction of crime counteraction is explored.

Сучасна кримінально-виконавча політика України зорієнтована на гуманізацію кримінально-виконавчих установ відкритого типу відповідно до європейських вимог. Кризові процеси у державі значною мірою підсилюють криміналізацію в місцях позбавлення волі, що в сукупності становлять реальну загрозу безпеці держави.

Причини злочинності в місцях позбавлення волі дуже специфічні і пояснюються особливістю формальних і неформальних стосунків між засудженими, з одного боку, та адміністрацією установ виконання покарань – з іншого. Вчинення злочинів засудженими під час відбування покарання у місцях позбавлення волі служить ще одним з критеріїв ефективності їх функціонування [1, с. 100-101].

Запобігання так званій «вторинній» злочинності нерозривно пов'язане з належною організацією процесу виконання покарання. Оскільки за найбільш тяжкі злочини призначається покарання у виді позбавлення волі. Також, на особливу увагу заслуговує науково обґрунтована робота з тими засудженими, які утримуються у виправних колоніях.

М. Ю. Валуйська навела класифікацію злочинців, яка побудована у відповідності до

критеріїв ступеня психічної активності, сили, стійкості та динамічності їх зовнішніх та внутрішніх проявів. Означена класифікація складається із наступних типів: розважливих егоїстів, лицемірів, апатичних, непристосованих, безладних, афективних, зосереджених жорстоких, енергійно озлоблених. На думку автора, особливості моральних і психічних рис зазначених типів можуть бути покладені в основу розробки тактики і стратегії корекційного та виправного впливу на засуджених [2, с.119].

Причини й умови, що створюють об'єктивний механізм детермінації злочинів, вчинюваних засудженими у місцях позбавлення волі, можна диференціювати на кілька груп.

До юридичних причин та умов насамперед відносять певні прогалини українського кримінального, кримінально-процесуального та кримінально-виконавчого законодавства щодо міжнародних стандартів і потреб національної практики.

Соціально-психологічні причини й умови злочинності у місцях позбавлення волі на, думку К.М. Оробця, визначаються умовами того середовища, в якому опиняється кожна позбавлена волі людина, а також її психічною реакцією на позбавлення, пов'язані з виконанням призначеного виду та міри покарання (або запобіжного заходу). Особливості впливу навколишнього середовища на позбавлену волі особу певним чином зумовнюються її суб'єктивними рисами (молодий вік, пов'язаність із сім'єю, вразливість, висока збудливість, нервовість). Однак у будь-якому випадку існують особливості, іманентно притаманні позбавленню волі, які не можуть не справляти впливу на свідомість особи. Дослідник відмічає такі найважливіші соціально-психологічні фактори злочинності у місцях позбавлення волі: пригнічений, депресивний психічний стан позбавленої волі особи, нервово напруження, загострене почуття недовіри, ображеність, звинувачення інших осіб у власних негараздах, невірноваженість, що часом переходять в агресивну поведінку; несприятливе одностатеве оточення, постійна гнітюча атмосфера у відносинах; агресивне ставлення (щодо адміністрації установи позбавлення волі, інших в'язнів, суду, решти суспільства), що з плином часу набуває перманентного характеру, тощо [3, с. 154].

Основним напрямом протидії злочинності останнім часом визнається не покарання злочинців, а запобігання вчиненню злочинів. Значення запобігання злочинам як головного напрямку протидії злочинності визначається тим, що воно є найбільш гуманним та ефективним засобом підтримки правопорядку, забезпечення безпеки суспільства. Запобігання злочинності є сформованою системою дій стосовно антисуспільних явищ та їх причинного комплексу з метою розширення тенденції зниження рівня і масштабів злочинності та її викорінення. Для цього необхідно здійснювати наступні заходи: загальносоціальні заходи - спрямовані на вирішення й згладжування загально-соціальних проблем і негараздів, які в колоніях набувають ще більшої гостроти. Спеціально - кримінологічні заходи мають певну специфіку, яка обумовлена, по-перше, контингентом – особами, які здебільшого потенційно ще залишаються суспільно небезпечними; по – друге, режимними умовами здійснення такого попередження [4, с. 61-63].

На підставі вищевикладеного робимо висновок, що серед пріоритетних напрямів для запобігання злочинності у місцях позбавлення волі є приведення запобіжних заходів до єдиних стандартів; центральному органу виконання покарань слід розробити методику та параметри такого виду діяльності УВП з урахуванням стану, тенденцій та прогнозів розвитку явищ в окремо взятій колонії, соціально-економічного становища в населеному пункті та регіоні, де дислокуються колонії. Без залучення до планування та реалізації заходів індивідуального запобігання злочинам у колоніях можливостей місцевих органів місцевого самоврядування та державної виконавчої влади така діяльність втрачає сенс і цілеспрямованість, бо носить безсистемний, статичний (а не динамічний) характер впливу на особу засудженого. Комплексний системний підхід впорядкує цей вид діяльності, і підвищить її ефективність.

Список використаної літератури:

- 1.Валуїська М.Ю.Запобігання вчиненню злочинів в місцях позбавлення волі //Актуальні питання публічного та приватного права в контексті реформування законодавства:Збірник матеріалів наук. — практ. конф.- (м. Харків, 21-22 листопада 2014 року). –Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2014. – С. 100-102.
- 2.Валуїська М. Ю. Урахування психологічних якостей особистості при попередженні злочинності в місцях позбавлення волі //Актуальные проблемы криминологии и криминальной психологи: сб. науч. ст. 2007 . – С. 119-122.
- 3.Оробець К.М. Причини і умови злочинності в місцях позбавлення волі // Підприємництво, господарство і право- 2004. - № 11. - С. 153-156.

4.Валуйська М. Ю. Запобігання злочинності в Україні: Навч. посіб. / Голіна В. В., Валуйська М. Ю. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2007.-107С.

5.Батюк В. Кримінологічне планування як елемент попередження злочинності у місцях позбавлення волі / В. Батюк, Н. О. Неймарк // Науковий вісник: Львівський державний університет внутрішніх справ. – 2009. – № 1. – С. 269 – 278.

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

ЗЛОЧИННІСТЬ

У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

Матеріали XVI Всеукраїнської кримінологічної
конференції для студентів, аспірантів та молодих вчених

(м. Харків, 12 грудня 2017 р.)

За загальною редакцією
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головкина*

Харків
«Право»
2017

УДК 343.9.01:005.44
ББК 67.61я431
3-68

Редакційна колегія:
проф. А. П. Гетьман;
проф. Б. М. Головкін;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Ткачова,
канд. юрид. наук, ас. О. В. Таволжанський,
канд. юрид. наук, ас. Н. В. Сметаніна,
канд. юрид. наук, ас. К. Д. Кулик,
канд. юрид. наук, ас. О. О. Шуміло,
ст. лаб. К. С. Остапко

3-68 **Злочинність** у глобалізованому світі : матеріали XVI Всеукр.
кримінол. конф. для студентів, аспірантів та молодих вчених (м. Хар-
ків, 12 груд. 2017 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана і Б. М. Головкіна. –
Харків : Право, 2017. – 420 с.

ISBN 978-966-937-307-6

ISBN 978-966-937-307-6

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2017
© Оформлення. Видавництво «Право», 2017